

ÚVODEM

Vychází další svazek oblíbených Zpráv o výzkumech. Forma, kterou jsme zavedli již předloni, se bezesporu osvědčila, jak ukázaly výsledky bleskové ankety v širokých geologických kruzích. Český geologický ústav je vydavatelem této řady, a proto její náplň přizpůsobil své výzkumné struktuře. Příspěvky jsou rozděleny do sekcí, jež odpovídají hlavním ústavním úkolům. Do jednotlivých sekcí však dobře zapadají i články autorů „přespolních“, ať již z univerzít, Akademie věd či dokonce ze soukromých firem. Výjimkou nejsou ani kolektivní práce, jejichž autoři reprezentují více institucí.

Zprávy o výzkumech mají v ediční politice Českého geologického ústavu i v ediční politice celé republiky své pevné místo. Těžko je můžeme něčím nahradit, neboť vyplňují mezeru mezi věstníky, sborníky, monografiemi a dalšími druhy odborných tiskovin. Do Zpráv o výzkumech patří drobné příspěvky, nálezové zprávy, a nevyhýbáme se ani předběžným sdělením. Kde jinde lze rychle uveřejnit objem nového typu horniny, popis příležitostného výchozu nebo zajímavého vývoje kvartérních uloženin? Z mnohaletých zkušeností víme, že i taková drobná, na první pohled nepříliš významná sdělení se v budoucnu mohou stát článkem v řetězu důkazů pro dalekosáhlé interpretace.

V činnosti Českého geologického ústavu se harmonicky prolíná dlouhodobá výzkumná koncepce a krátkodobé akce, přizpůsobené požadavkům státní správy a jiných orgánů. Nezapomeňme, že zpracování každého nového listu mapy i každý posudek jsou postaveny na profesionálním výzkumném základu. Proto není výkon státní geologické služby myslitelný bez vlastní výzkumné základny. Z toho vyplývá i tematické rozdělení činnosti ústavu na čtyři hlavní okruhy, regionální geologii, ložiskovou geologii, informatiku a posudkovou činnost a geochemii životního prostředí. Toto rozdělení jsme vzali v úvahu i zde a jemu přizpůsobili rozčlenění článků ve Zprávách o výzkumech do těchto sekcí:

- Základní a účelové mapování v měřítku 1 : 25 000
- Speciální regionální geologické výzkumy
- Přehledné geologické mapování
- Speciální studia, metodika výzkumů
- Mezinárodní spolupráce
- Ochrana geologických lokalit
- Radonové riziko
- Prognózní zdroje nerostných surovin
- Zprávy a posudky oblastních geologů
- Výzkumy, podporované grantovými agenturami

Některé sekce jsou obsáhlejší, jiné méně. Články jsou v nich řazeny abecedně podle prvního autora.

Základní a účelové mapování v měřítku 1 : 25 000

Tento úkol patří v Českém geologickém ústavu ke stěžejním a je částečně financován účelovou dotací Rady vlády pro výzkum a vývoj. Jeho hlavním výstupem jsou mapy a vysvětlivky. Zajímavější poznatky jsou pak publikovány v periodikách, předběžná sdělení patří do těchto Zpráv o výzkumech. Do této sekce jsme zařadili 11 kratších článků. Většina z nich popisuje kvartér v různých částech Českého masivu a Západních Karpat. Kromě rozlišení typů kvartérních sedimentů je podrobněji zpracována i stratigrafie a paleontologie. Biostratigrafické výzkumy, které jsou výzkumnou podporou mapování, jsou zastoupeny třetihorními útvary na Moravě. Do účelového mapování patří příspěvky týkající se minerálních vod a inženýrské geologie.

Speciální regionální geologické výzkumy

Do této sekce jsme zařadili 4 příspěvky. Tři z nich se zabývají regionální hydrogeologií Nízkého Jeseníku, kde pestrá geologická situace ovlivňuje složité hydrogeologické poměry. Čtvrtý článek se zabývá též problematikou Moravy, tentokrát Moravskoslezských Beskyd a je zaměřen sedimentologicky.

Přehledné geologické mapování

Neváhali jsme vyčlenit tuto sekci, byť je do ní zařazen jediný, zato však závažný článek o radiometrické mapě České republiky v měřítku 1 : 500 000.

Speciální studie, metodika výzkumů

Tak, jak tomu bylo v minulých ročnících Zpráv, je i tentokrát tato sekce nejbohatší. Právě sem patří pestrá paleta nálezových zpráv, ať již mineralogických, petrologických, či paleontologických. Pestrá je i příslušnost autorů. Článků je 21, dozvíme se z nich novinky z české křídly, něco o staropaleozoických fosiliích, proterozoických karbonátech, stranou zájmu nezůstane

ani střeodočeský pluton a moldanubikum a samozřejmě ani kvartér. Upozorňujeme i na články věnované experimentální mineralogii a paleotepelné rekonstrukci krasových výplní.

Mezinárodní spolupráce

Všechny články týkající se zahraničních grantů, dvoustranné spolupráce mezi geologickými službami i dalších podobných aktivit jsme shrnuli do jediného celku, čítajícího 6 příspěvků. Dočteme se o výzkumech v Nikaragui, o granitech moldanubického plutonu v Česku a Rakousku, o říčních terasách v Centrálním masivu ve Francii, o některých o pedologických zvláštnostech Dolního Rakouska a terciéru Žitavské pánve.

Ochrana geologických lokalit

Název sekce vystihuje dostatečně její obsah. Náplň úkolu je však mnohem širší, neboť zahrnuje nejen registraci chráněných lokalit, nýbrž i jejich podrobný výzkum, návrhy na ochranu lokalit dalších a třeba i přípravu naučných stezek. V pěti příspěvcích se dozvíme o lokalitách v okolí Prahy, v okresech Mělník, Mladá Boleslav i na Moravě na Hodonínsku a v Bílých Karpatech.

Radonové riziko

Vzhledem k tomu, jaká je radonovému riziku věnována pozornost, vyčlenili jsme jediný příspěvek, který se jím zabývá. Zpráva o měření radonu v pramenech Českého krasu si to zaslouží.

Prognózní zdroje nerostných surovin

I přes určitý útlum ve studiu nerostných surovin jsme i tuto sekci zařadili do Zpráv o výzkumech. Jeden z článků informuje o přehodnocení prognózních zdrojů, druhý o metalogenezi, vázané na lamprofyry.

Zprávy a posudky oblastních geologů

Tato činnost spočívá v desítkách odborných posudků. Z publikací byly do Zpráv o výzkumech předloženy zprávy o dokumentaci zajímavých odkryvů v Železných horách a o výzkumu křídových sedimentů v silničních obchvatech kolem Slaného a Loun.

Výzkumy podporované grantovými agenturami

Šest článků zařazených do této sekce je výsledkem výzkumů podporovaných různými granty. Ze zeměvědných témat převládá paleontologie, přítomna je však i mineralogie, rudní geologie a sedimentologie.

Zdeněk Kukal